

Korábban is, de a pandémia által kikényszerített karantén következtében mindenképpen az oktatás formái megvalósítása alapvető változáson megy át az egész világon, így Magyarországon is. Bár nyilvánvalóan a digitális oktatás, a mesterséges intelligencia eszközrendszerének bekapcsolása véleményünk szerint sosem fogja kiszorítani a tanár-diák, diák-diák személyes kapcsolatot, mégis, nyilvánvalóan az oktatási programok tartalmi formái, fókuszai, értékelési paradigmái változni fognak. Amikor a kortársoktatás - a peer education - nemzetközileg már terjedő megoldásának hazai bevezetését, s néhány programon történő modellezését egyik munkatársunk, még a 2015-ös próbaév előtt felvetette, ígéretes lehetőséget találtunk az MTA elnökségének sikeresen elnyert pályázati kezdeményezésében. Olyan konkrét projekteket választottunk (kezdetben a folyadékfogyasztás és a kézhigiéncia tematikáit, később pedig az újraélesztés és az internetbiztonság kérdéseit, melyre a közoktatásban már akkor is (2017 előtt) növekvő figyelem irányult. A pandémia globális válsága, annak kezelése utólag is igazolta az ebből a szempontból is szerencsésnek mondható témaválasztások aktualitását. Így a kézhigiéncia közvetlen hasznosulása (a gyerekek „hazavitték” a tanult viselkedési mintázatokat), a másik emberek irányába való empatikus törődés (újraélesztés), a külvilággal történő kapcsolatok erős beszűkülésével együtt járó módon az internetes kommunikáció sokoldalú kihívásai mind egyértelmű pozitív adalékoknak bizonyultak (és bizonyultak jelenleg is).

A modellek mellett a fiatalok egymással való proaktív kommunikációja, kortársakként hatalmas erőforrásokat szabadít fel a társadalom szerveződésének optimális irányba történő eltolódása szempontjából. Az egyetemista tutorok betanítása, az ő megjelenésük, diskurzusuk és korban közeli stílusuk a középiskolások, azoké pedig a kisiskolások irányába egy teljesen új motivációs scenáriót eredményez mindkét irányban, az idősebbek felelősségtudatát, az ifjabbak számára pedig a befogadható, játékos elemekben sem szűkülő otthonos iskola élményét fokozza. A frontális oktatás sok elemét felválthatja az eredményes kortársoktatás még számos, a jövőben megvalósítható megoldása.

Kutatásaink eredményességét a lehetőségekhez képest széles szocioökonómiai közegekben mérve részben nemzetközileg, általunk validált szociológiai eszközrendszerekkel támasztottuk alá. Sajnálatos, hogy a pandémia számos tervünket megakadályozta, de úgy érezzük tudományos igényességgel megtervezett munkánk, kutatásaink nyitott végűek, tapasztalataink alapján folytatható, kiegészíthető, magasabb szintre emelhető a kortársoktatás tevékenysége. Fiatal kollégáink publikációs tevékenysége szakmai karrierük számára is jelentős kezdősebességet biztosít. A hazai egyetemek közötti (Simmelweis ETK-ELTE) és a határon túli együttműködések ugyancsak emelik a kooperációnak, koncepció disszeminálhatóságának, a kollegialitás bensőségessé válásának lehetőségét.

Eredményeinket összefoglalva, az alábbi fő pontok emelhetőek ki:

1. Egy horizontálisan és vertikálisan átívelő egészségfejlesztési programot alkottunk, mely hidat képez a felsőoktatási (elsődlegesen a pedagógiai és egészségtudományi) képzések, valamint az alap-, közép- és felsőfokú oktatás szintek között. Programjaink mindegyike egy közösen kidolgozott és lebonyolított felsőoktatási választható kurzusra épült a két Karon (ELTE TÓK és SE ETK), amelynek során megtörtént a képzők képzése. Ezt követően az általunk képzett kortársoktatók és kortárssegítők által, megadott szempontok szerint kidolgozott 4 tanórás iskolai egészségfejlesztési programokra került sor budapesti és vidéki helyszíneken óvodás kortól egészen a középiskolás korosztályig. A pályázati időszak alatt (ez alatt nem értve a Covid járvány időszakot) hozzávetőleg háromezer 4-18 éves gyermek, fiatal részére tartottak TANTUdSZ programokat az általunk képzett (125 fő) egyetemista és (36 fő) középiskolás kortársoktatók, kortárssegítők, a fent említett négy egészségfejlesztési témában. Összesen 14 hazai és 3

külföldi (marosvásárhelyi) közoktatási intézménnyel alakítottunk ki szakmai kapcsolatot.

2. Kutatásaitikai engedélyeket beszerezve, egészségfejlesztési témáinkat 4 fő témakör köré rendeztük: táplálkozás (benne egészséges folyadékbevitel programok); személyes és környezeti higiéné (benne kézhigiéné programok); lelki egészség (benne internetvilág, virtuális kapcsolatok és online veszélyek programok); valamint elsősegélynyújtás (benne alapszintű újraélesztés programok), melyek mindegyikéhez kapcsolódóan megjelentek, elfogadásra kerültek publikációk, illetve jelenleg is elbírálás alatt áll jónéhány publikáció. Kidolgoztunk egy longitudinális, programhatékonyságot mérő tudományos eszkörendszer mind a 4 témában, ezeket teszteltük az iskolai egészségfejlesztési programjaink során, majd ezek figyelembevételével módosítottuk a programjainkat.
3. Kutatási témánkban hiánypótlónak számító önálló, 368 oldalas könyvet jelentettünk meg az Akadémiai Kiadó gondozásában (*Feith HJ - Falus A. (szerk.) Egészségfejlesztés és nevelés. A kortársoktatás pedagógiai módszere elméletben és gyakorlatban. Akadémiai Könyvkiadó, 2019.*). A projektünk eredményeképpen létrejött gyakorlati és kapcsolódó elméleti anyagokat az egész hazai tanár/tanítóképzés számára rendelkezésre bocsájtottuk, hiszen az említett könyvünk a MERSZ adatbázisban online formában is elérhető: <https://mersz.hu/kiadvany/594/dokumentum/info>

Ebben a könyvben tudomásunk szerint egyedülálló módon egy nagyon komplex, középiskolai és felsőoktatási hallgatók által kidolgozott, 160 tételből álló ún. egészségfejlesztési „receptgyűjteményt” hoztunk létre a kortársoktatásban résztvevő iskolai egészségfejlesztési programhoz kapcsolódóan, a négy fentebb említett egészségfejlesztési témában, korosztály specifikusan, mindenütt megadva az adott tevékenység célját, eszközigényét, módszertanát, tanulási formáját, valamint a játék, interaktív foglalkozás fejlesztési területeit.